

Brüssel, 5. juuni 2018
(OR. en)

9717/18

ENFOPOL 299
FREMP 92

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	4. juuni 2018
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	8972/18 + COR 1
Teema:	Nõukogu järeldused, mis käsitlevad politseikoostöö parandamist võitluses perevägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla vastu – Nõukogu järeldused (4. juuni 2018)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused, mis käsitlevad politseikoostöö parandamist võitluses perevägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla vastu ning mille nõukogu võttis vastu oma 3622. istungil 4. juunil 2018.

Nõukogu järeldused,

mis käsitlevad politseikoostöö parandamist võitluses perevägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla vastu

VÖTTES ARVESSE, ET:

1. Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 kinnitatakse, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, võrdsus ja inimõiguste austamine ning et need väärtused on ühiskonnaliikmete ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus;
2. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 8 rõhutatakse, et kõigi oma asjaomaste meetmete puhul teeb liit jõupingutusi, et kaotada meeste ja naiste ebavõrdsus ning edendada võrdõiguslikkust; ning et deklaratsioonis nr 19 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 8 kohta sätestatakse, et liit püüab naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamiseks tehtavate üldiste jõupingutuste ja oma erinevate poliitikate raames võidelda perevägivalla kõigi vormide vastu ning liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et hoida ära selliseid kuritegusid, karistada nende toimepanemise eest ning toetada ja kaitsta nende ohvreid;
3. juba on vastu võetud mitmeid ELi õigusakte, millega aidatakse kõrvaldada soolist vägivalda ning tagatakse perevägivalla ohvritele kaitse ja toetuse saamine ning mille hulgas on kuriteoohvrite õiguste direktiiv¹ ja kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise õigusaktid²;

¹ Direktiiv 2012/29/EL.

² Direktiiv 2011/99/EL ja määrus 606/2013/EL.

4. nõukogu võttis 11. mail 2017 vastu kaks otsust Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon) allkirjastamise kohta; kõik liikmesriigid on kõnealuse konventsiooni juba allkirjastanud;
5. nõukogu võttis 2012. aastal vastu järeldused naistevastase vägivalla vastu suunatud võitluse ja koduvägivalla ohvritele tugiteenuste osutamise kohta³ ning 2014. aastal järeldused „Naiste- ja tütarlaste vastase vägivalla kõikide vormide, sealhulgas naiste suguelundite moonutamise ennetamine ja selle vastu võitlemine“⁴;
6. naistevastane vägivald takistab naistel kasutamast inimõigusi ja vabadusi. Tegemist on näitega naiste diskrimineerimisest (või diskrimineerimise tulemusena) ja see hõlmab kõiki soolise vägivalla akte, mille tulemusena või võimaliku tulemusena tekitatakse naisele füüsilisi, seksuaalseid, psühholoogilisi või majanduslikke kahjusid või kannatusi, sealhulgas selliste aktidega ähvardamist, sundi või omavolilist vabadusest ilmajätmist sõltumata sellest, kas see leiab aset avalikult või eraelus⁵;
7. nagu viidati 2012. aasta järeldustes naistevastase vägivalla vastu suunatud võitluse ja koduvägivalla ohvritele tugiteenuste osutamise kohta, nõuab naiste- ja nende laste (kes on naistevastase vägivalla tunnistajateks) vastase vägivalla kõigi vormide vastu võitlemine ja nende likvideerimine kooskõlastatud poliitikat, sealhulgas politseikoostööd ning terviklikku lähenemisviisi. Kõnealused poliitikad peaksid sisaldama ka meetmeid, millega julgustatakse ohvreid teatama juhtumitest politseile, arvestades, et praegu teatab vaid üks seitsmest naisest kõige tõsisematest vägivallajuhtumitest;⁶

³ 16382/12

⁴ 9543/14

⁵ ÜRO deklaratsiooni 48/104 artikkel 1.

⁶ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (2014). „Naistevastane vägivald: ELi hõlmav uurimus“. Peamised tulemused, Luxembourg, Väljaannete Talitus.
<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>; lk 67, tabel 3.10.

8. üks tavalisemaid naiste vastu suunatud vägivalda vorme on perevägivald, mis hõlmab mis tahes füüsilist, seksuaalset, psühholoogilist või majanduslikku vägivalda, mis leiab aset perekonnas või koduseinte vahel või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel, sõltumata sellest, kas toimepanija elab või on elanud koos ohvriga samas elukohas. Perevägivalda kohta võrreldavate andmete kogumist takistavad liikmesriikide vahelised erinevused terminoloogia ja mõistete valdkonnas;
9. perevägivalda juhtumite korral korraldavad ohvrite tulemuslikku kaitset korduvalt ohvriks langemise eest pädevad asutused, kellele on Istanbuli konventsiooni artikli 52 kohaselt antud volitused anda korraldus, et perevägivalda toimepanija lahkuks ohvri elukohast ega naaseks sinna või läheneks ohvrile või võtaks temaga muul viisil ühendust; seejuures tuginetakse siseriiklikule kaitsemeetmele või rakendatakse teise liikmesriigi kaitsemeetet⁷, mida kohaldatakse vastavalt täidesaatva liikmesriigi siseriiklikele õigusaktidele. Sellise sekkumise eesmärk on teha lõpp vägivallatsüklile ja võimaldada ohvril elada hirmu tundmata. Pädevad asutused peavad oma sekkumisega näitama, et perevägivald ei ole üksnes eraasi, vaid ka avalikkust puudutav küsimus, ning et vastutusele võetakse ja oma käitumist peab muutma perevägivalda toimepanija, mitte ohver. Selliste sõnumite edastamine aitab ohvritel vabaneda ka süü- ja häbitundest;
10. kuigi politsei sekkumise eesmärk on ohvri õiguste kaitsmine rikkumiste eest, sõltuvad politsei volitused sageli selliste rikkumiste kriminaliseerimisest. Seetõttu on väga oluline, et politsei saab tugineda kriminaalõiguse mõistetele, mis hõlmavad perevägivalda kõiki aspekte. See hõlmab vägivalla psühholoogilisi vorme, nagu näiteks ohvrile (sageli pika aja jooksul) hirmu-, abituse või väärtusetuse tunde sisendamine. See hõlmab ka vägivalla seksuaalseid vorme, mida ohvrid sageli tajuvad eriti alandavate ja traumaatilistena;

⁷ Vastavalt kooskõlas määrusega 606/2013 või direktiiviga 2011/99/EL.

11. hoolimata seni tehtud edusammudest erinevad tugiteenused märkimisväärselt nii ELi liikmesriikide sees kui nende vahel ning seda suutlikkuse, kvaliteedi ja geograafilise jaotumise osas. Võttes arvesse lahendamata probleeme, tuleb teha täiendavaid jõupingutusi, et tagada õiguskaitseteenistuste tegevuse tulemuslik koordineerimine seoses perevägivalla ja naistevastase vägivalla ohvrite ja toimepanijatega töötavatele politseiametnikele suunatud ennetusprogrammidega ja nende süstemaatilise koolitamisega ohvrite õiguste ja vajaduste valdkonnas;
12. haldusandmed, sealhulgas politseiandmed, ei anna täpset teavet perevägivalla ja naistevastase vägivalla ulatuse (leviku) kohta, sest suurem osa ohvritest ei teata juhtumitest politseile. Haldusandmete kogumine on oluline, sest see on vahend sellisele vägivallale järgneva riigi reageerimise kohta teabe salvestamiseks; eelkõige saab selle alusel hinnata sellise vägivalla vastu võitlemise poliitikameetmeid. Kvaliteetsete haldusandmete nõue on samuti kooskõlas liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega võidelda naistevastase vägivalla vastu, nagu see on määratletud kuriteoohvrite õiguste direktiivis 2012/29/EL ja Istanbuli konventsioonis. Riiklikke andmebaase haldavad pädevad asutused, sealhulgas 22 liikmesriigis politsei⁸;
13. naiste- ja tütarlaste vastane kübervägivald on naistevastase vägivalla kiirelt kasvav vorm ning sel on potentsiaalselt märkimisväärsed majanduslikud ja ühiskondlikud tagajärjed. Selle kohta esitatakse veelgi vähem teateid politseile, sellele reageeritakse veelgi vähem ja seda teadvustatakse veelgi vähem kui reaalses maailmas toimuvat vägivalda, kuid see väärib erilist tähelepanu, seda ka küberkuritegevuse kontekstis, mis on 2018.–2021. aasta poliitikatsükli üheks prioriteediks;
14. enamikus liikmesriikides on loodud spetsialiseerunud üksused või määratud prokurörid perevägivallaga võitlemiseks nende struktuurides, mis annab teatavaid eeliseid, nagu vägivallategude ennetamise, avastamise ja uurimise parem korraldamine;
15. tuleb meelde tuletada, et tavade, traditsioonide, kultuuri või religiooni erinevustele viidates ei ole võimalik õigustada perevägivalla ja naistevastase vägivalla ühtegi vormi ega hoiduda nende toimepanijatele süüdistuste esitamisest;

⁸ Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Küpros, Leedu, Luksemburg, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Saksamaa, Soome, Taani, Ungari ja Ühendkuningriik.

16. naissoost rändajad, pagulased ja varjupaigataotlejad ning nende lapsed on veelgi suuremas ohus langeda vägivalla ohvriks, kuna nende seisund on ebakindel ja nad elavad sageli rasketes tingimustes. Selles kontekstis pakuvad liikmesriigid sellistele haavatavatele rühmadele üldiselt samasugusel tasemel kaitset, püüdes samal ajal arvesse võtta, et usulised, traditsioonilised või keelelised põhjused takistavad neil sageli juurdepääsu kõnealustele teenustele;
17. Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL) pakub juba koolitust perevägivalla ennetamise ja naiste perevägivalla eest kaitsmise valdkonnas, kuid praegused arengud tingivad vajaduse vaadata läbi võimalused laiendada koolitust sellistes valdkondades nagu kübervägivald naiste ja tütarlaste vastu ning naissoost rändajad, pagulased ja varjupaigataotlejad ja nende lapsed;
18. paljud liikmesriigid on loonud suhtlusmehhanismid õiguskaitseasutuste ning teiste valitsusinstituutide ja valitsusväliste organisatsioonide vahel ning samuti riskihindamise menetlused või vahendid, et mõõta riske perevägivalla ohvrite elule ja tervisele;
19. kuigi liidus on nn eesliinil tegutsevatel politseinikel üldine kohustus anda perevägivalla ohvritele vajalikku teavet ja abi, on mõned liikmesriigid kehtestanud sellise teabe struktureeritud ja proaktiivsed vormid, nagu näiteks (mõnikord mitmekeelsed) infolehed olemasolevate abiteenuste ja kaitsemeetmete kohta, samuti ohvrite õiguste ja asjakohaste politsei volituste kohta;
20. tundub, et liidus võtavad avaliku sektori asutused väga erinevaid järelmeetmeid seoses olemasolevate kaitsemeetmetega. Kuigi paljud liikmesriigid annavad selle ülesande kohtuasutustele, nähakse mõnes liikmesriigis ette sagedased kontaktid endiste või praeguste ohvrite ning nende vahetus läheduses töötavate politseiametnike vahel, mis võib osutuda kasulikuks, kuna toob kaasa kiire reageerimise võimalikele rikkumistele ning suurendab usaldust ohvrite ja avaliku sektori asutuste vahel. See võib omakorda parandada perevägivalla juhtumitest teatamist;

21. perevägivalla vastu võitlemise alaste küsimustega tegelevate riiklike kontaktpunktide loomine võib anda panuse, et võidelda selle nähtuse vastu tulemuslikumalt. Kui see on asjakohane, tuleks riiklikuks kontaktpunktiks määrata asjaomane pädev asutus, vastavalt liikmesriigi siseriiklikule struktuurile ja siseriiklikele õigusaktidele. Need riiklikud kontaktpunktid võiksid anda teavet perevägivalla ja naiste vastu suunatud vägivalla kõikide vormide kohta, mis on asjakohane, et tõhusalt kaitsta ohvrit teiste liikmesriikide territooriumil. Riikliku kontaktpunktiga võib näiteks ühendust võtta juhul, kui perevägivalla ja naiste vastu suunatud vägivalla ohver reisib teise liikmesriiki ning esineb risk või oht, et teise liikmesriigi territooriumil pannakse toime uus vägivallategu või kui selline vägivallategu on juba toimunud. Riiklike kontaktpunktide vaheline teabevahetus peaks tooma kaasa teise liikmesriigi õiguskaitseasutuste viivitamatu reageerimise ja vägivaldse olukorra tõhusa riskihindamise;
22. isikute vaba liikumise valdkonnas on piiriülene politseikoostöö äärmiselt kasulik juhul, kui lähenemiskeeldu ja kaitsemeetmeid tuleks rakendada välismaal vastavalt täitva liikmesriigi siseriiklikele õigusaktidele;

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD

KUTSUVAD Euroopa Komisjoni ÜLES:

1. toetama liikmesriikide meetmeid, näiteks politseiametnike koolitust, et toetada vägivalla ohvriks langenud naisi ja edendada soolist võrdõiguslikkust, kasutades selleks rahastust, mis on kättesaadav asjakohaste kehtestatud programmide raames;
2. võtma vajaduse korral meetmeid kooskõlas nõukogu 10. juuni 2011. aasta resolutsiooni (milles käsitletakse tegevuskava ohvrite õiguste tugevdamiseks ja kaitseks) lisa meetmega E ning eelkõige kriminaalmenetluse valdkonnas, et tugevdada vastavalt deklaratsioonile nr 19 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 8 kohta naiste kui perevägivalla ohvrite õigusi ja kaitset korduvalt ohvriks langemise eest;

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD

KUTSUVAL liikmesriike ÜLES koostöös nende vastava pädevusega:

1. täiendavalt edasi arendama, rakendama ja täiustama olemasolevaid valdkondadevahelisi koostöölustatud mehhanisme, mille eesmärk on võidelda perevõgival ja naistevastase võgival vastu, kasutades selleks politseiasutuste poolt teostatavat ennetamist, avastamist, uurimist ja kaitset;
2. parandama perevõgival kõigi vormidega seotud juhtumite kindlakstegemist ning politseiasutuste poolt nii riikide kui ELi tasandil perevõgival ja naistevastase võgival kõigi vormide ohvreid ja toimepanijaid käsitlevate võrreldavate, usaldusvõrsete ja korrapõraset ajakohastatavate statistiliste andmete kogumist ja levitamist, esitades andmed soo, vanuse ning ohvri ja teo toimepanija omavahelise suhte kaupa, tehes koostööd riikide ja Euroopa statistikaametitega ning toetama teadusuuringuid ja heade tavade vahetamist kõnealuses valdkonnas;
3. tagama kehtivate ELi õigusaktide nõuetekohase ja järjepideva kohaldamise, et kaitsta ja toetada perevõgival ohvreid, sealhulgas direktiiv 2012/29/EL ja kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise ELi normid, mis on sätestatud määrukses 606/2013 ja direktiivis 2011/99/EL;
4. toetuma mõne liikmesriigi politseijõudude kogemustele struktureeritud teabe alal, mis puudutab tugiteenuseid ja kaitsemeetmeid, sealhulgas uuesti ohvriks langemise ja võgivaltsükli ennetamist, ning mis on kättesaadav perevõgival ohvritele;
5. tugevdama asjakohase koolituse pakkumist politseiasutuste asjaomastele töötajatele, kes tegelevad igat laadi perevõgival ja naistevastase võgival ohvrite või toimepanijatega, ning vajaduse korral ja koostöös siseriiklike õigusaktide ja tavade tugevdama politseiüksusi või -programme ning rakkerühmi, kes tegelevad selliste võgivalaktide ohvriks langenutega;
6. suurendama teadmisi ja rakendama meetmeid politseistruktuurides, et võidelda naiste ja tütarlaste vastase kübevõgival vastu ning esilekerkiva ohu vastu, mida see endast kujutab. Võtma ennetavaid meetmeid ja suurendama teadlikkust, kasutades selleks politseile suunatud sootundlikku koolitust kübevõgival valdkonnas;

7. parandama piiriülest politseikoostööd, määrates vajaduse korral riiklikuks kontaktpunktiks asjaomase asutuse kooskõlas liikmesriigi siseriiklike struktuuride ja õigusaktidega. Riiklikud kontaktpunktid võivad pakkuda õigeaegset teabevahetust igat liiki perevägivalla ning naiste- ja nende laste vastase vägivalla kohta, et luua tulemuslik mehhanism teabe vahetamiseks, mis on asjakohane, et tõhusalt kaitsta ohvreid teise liikmesriigi territooriumil. See hõlmab ka juhtumeid, kui perevägivalla ja naiste vastu suunatud vägivalla ohver reisib teise liikmesriiki ning esineb risk või oht, et teise liikmesriigi territooriumil pannakse toime uus vägivallategu või kui selline vägivallategu on juba toimunud;

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD

KUTSUVAD CEPOLi ÜLES kooskõlas tema pädevusega:

1. edasi arendama, võttes arvesse praegust rändeolukorda, koolitusmooduleid (näiteks olemasolevat veebipõhist soolise vägivalla moodulit) perevägivalla vastu võitlemise kohta, milles käsitletakse teisi aspekte, nagu kübervägivald naiste ja tütarlaste vastu ning vägivald, mis on suunatud pagulaskeskustes viibivate naiste, pagulaste ja varjupaigataotlejate ning nende laste vastu, ning mis hõlmab selliste juhtumite käsitlemisel tehtava politseitöö parimate tavade vahetamist;
2. uurima võimalust korraldada temaatiline seminar või *ad hoc* veebiseminar perevägivalla ja naistevastase vägivalla küsimuses professionaalide jaoks, kes töötavad rändajate, pagulaste ja varjupaigataotlejate ning nende lastega;
3. tuginema koolituse väljatöötamisel tõenditele, mida oma korrapärastes aruannetes on kogunud Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut ning mis hõlmab andmeid perevägivalla ning naiste ja nende laste vastu suunatud vägivalla kohta pagulaskeskustes ning pagulaste ja varjupaigataotlejate vastu suunatud vägivalla kohta.